

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛
شبکه های توجه گرافی
(Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین آموزش استفاده از
وب آو ساینس

کارگاه آنلاین مقاله روزمره انگلیسی

نقش برنامه درسی پنهان بر رشد اجتماعی دانش‌آموزان ششم ابتدایی

کلثوم علیجان‌پور فوکلابی^۱

کلید واژه‌ها: برنامه درسی، رشد اجتماعی، دانش‌آموزان

مقدمه

زمانی که سخن از برنامه درسی می‌شود همیشه این تصور ایجاد می‌شود که معلم و دانش‌آموز در یادگیری طراحی شده سخت کار می‌کنند تا دانش‌آموزان را از هر جهات به انسان‌های بهتر تبدیل کنند. که این موضوع به برنامه درسی قصد شده (رسمی) مربوط می‌شود که شامل، هدف، محتوا و روش آموزش می‌باشد. اما در دهه‌ی اخیر توجه فزاینده‌ای به یادگیری دیگری به غیر از آنچه که در برنامه درسی رسمی مورد هدف بود، جلب شده است. دانش‌آموزان در فرآیند یاددهی یادگیری تجاربی را یاد می‌گیرند و تجربه می‌کنند که در تدوین برنامه درسی رسمی به آن توجه نشده است که این برنامه‌ها تحت عنوان «برنامه درسی پنهان یا ضمنی»^۲ معرفی شده است (تقی پور ظهیر، ۱۳۸۷). برنامه درسی پنهان به عنوان آن دسته از هنجارهای بیان نشده، ارزش‌ها و اعتقادات انتقال داده شده به دانش‌آموزان از طریق قوانینی که ساختار امور روزمره و روابط اجتماعی در مدرسه و کلاس درس بیان می‌کند تعریف می‌شود (هنری گیروس^۳، ۱۹۸۳: به نقل از دملا کنتلی^۴، ۲۰۰۶). برنامه درسی پنهان، مجموع ارزش‌هایی که انتقال داده شده، اما به طور آگاهانه در یک رشته درسی یا زمینه شخصی تدریس نمی‌شود، را نشان می‌دهد. برنامه درسی پنهان می‌تواند آن ارزش‌هایی را به نمایش بگذارد که یک آموزش یار خاص یا مؤسسه شخصی مالکیت دارد (الن، اسمیت و ادرسکول^۵، ۲۰۱۱). رشد اجتماعی به مجموعه متوازی از مهارت‌های اجتماعی و رفتارهای انضباطی فرا گرفته شده، مربوط است که فرد را قادر می‌سازد با افراد دیگر روابط متقابل داشته باشد. واکنش‌های مثبت بروز دهد و از رفتارهایی که پیامد منفی دارند اجتناب ورزد. وجود مهارت‌هایی چون همکاری، مسئولیت‌پذیری، خویش‌داری و خوداتکایی از مؤلفه‌های رشد اجتماعی به شمار می‌رود (اسنو، ۲۰۱۱). در سال‌های اخیر در داخل کشور پژوهشگران؛ هاشمی (۱۳۹۱)، کاظمی (۱۳۹۱)، کریمی (۱۳۹۰)، مقتدری (۱۳۹۰)، احمدی (۱۳۹۰)، مخی‌زاده (۱۳۸۹)، بیانفر (۱۳۸۸)، زحمتی (۱۳۸۶)، علیخانی و مهرمحمدی (۱۳۸۴) و در خارج از ایران نیز پژوهشگران ایسین اکار^۶ (۲۰۱۲)، زوحل کابوکو^۷ (۲۰۱۱)، ایمان رابا^۸ (۲۰۱۲)، گودن و دانتلی^۹ (۲۰۱۲)، داملاکنتلی (۲۰۰۹) درباره‌ی نقش برنامه درسی پنهان در آموزش و پرورش تحقیقاتی انجام داده‌اند. این تحقیق نیز در پی آن است که نقش برنامه درسی پنهان را بر رشد اجتماعی دانش‌آموزان ششم ابتدایی بررسی کند.

روش

روش انجام پژوهش زمینه‌ای می‌باشد جامعه آماری کلیه آموزگاران پایه‌ی ششم مدارس شهر بابل (۱۳۰ نفر) است که از بین آنان ۱۱۰ آموزگار با استفاده از جدول تعیین حجم نمونه کرجسی و مورگان و به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند؛ بررسی نمونه‌ها در جدول شماره ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: آمار توصیفی از جامعه نمونه

۱. نویسنده مسئول، کارشناس ارشد برنامه‌ریزی درسی، اداره آموزش و پرورش شهر بابل (ahidalijanpour@yahoo.com)

2. Hidden Curriculu
3. Henry Girous
4. Damla Kentli
5. Allan & Smith & O'Driscoll
6. Esin Acar
7. Zühal Çubukcu
8. Imanrabah
9. Mark A. Gooden & Michael Dantley

متغیر	جنسیت		تحصیلات			سابقه کار		
	مرد	زن	کاردانی	کارشناسی	کارشناسی ارشد	۱۰- سال	۱۱-۲۰ سال	۲۱-۳۰ سال
تعداد	۵۰	۶۰	۵	۸۰	۲۵	۳۰	۳۵	۳۵
درصد	۴۵/۵٪	۵۴/۵٪	۴/۵٪	۷۳/۷٪	۲۲/۸٪	۲۷/۳٪	۳۱/۸٪	۳۱/۸٪

برای گردآوری داده‌ها از فرم پرسشنامه حاوی ۳۰ سؤال محقق ساخته با طیف پنج درجه‌ای لیکرت که روایی صوری و محتوایی آن را کارشناسان و متخصصان تأیید کردند و پایایی آزمون با محاسبه ضریب آلفای کرانباخ ۰/۸۳ به دست آمد به منظور تحلیل داده‌های پژوهش از دو شیوه آماری توصیفی و استنباطی استفاده شد.

یافته‌ها

برای بررسی پرسش‌های پژوهش جدول شماره ۲ توزیع فراوانی پاسخ‌های نمونه‌های شرکت‌کننده در پژوهش و جدول شماره ۳ t محاسباتی را برای سنجش معنی‌داری تفاوت ارائه می‌گردد.

جدول ۲: آماره‌های متغیر نقش برنامه درسی پنهان بر رشد اجتماعی دانش‌آموزان

متغیر	میانگین	انحراف معیار	تعداد
نقش برنامه درسی پنهان بر رشد اجتماعی دانش‌آموزان	۱۲۶/۶۲	۱۰/۳۲	۱۱۰

همان طور که از جدول فوق ملاحظه می‌شود میانگین نمره از نمره برش (۹۰) بیشتر است که برای تعیین معنادار بودن این تفاوت از آزمون t یک متغیره استفاده می‌کنیم.

جدول شماره ۳: آماره‌های آزمون t یک متغیره با نقطه برش ۹۰

متغیرها	t_m	مقدار بحرانی t_p	تعداد N	درجه آزادی Df	سطح معناداری α
نقش برنامه درسی پنهان بر رشد اجتماعی دانش‌آموزان	۳۷/۲۲۹	۱/۹۶۰	۱۱۰	۱۰۹	۰/۰۰۰

چون بیشتر بودن میانگین نمره رشد اجتماعی دانش‌آموزان از میانگین (۹۰) معنادار است لذا می‌توان گفت برنامه درسی پنهان بر رشد اجتماعی دانش‌آموزان نقش دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

نحوه گروه‌بندی، نوع گروه‌های دوستی، ایجاد فضای آزاد در کلاس درس، فعالیت‌های گروهی، نحوه انتقاد معلم و دانش‌آموزان، انتقادی که همراه با سوال و ستایش و احترام باشد و یا انتقاد گستاخانه، ایجاد فضای آزاد به جای فضای سلطه‌گری، دیدگاه طبقاتی کارکنان و معلمان نسبت به دانش‌آموزان، روش‌های تشویق و تنبیه اعمال شده، مشارکت یا عدم مشارکت دانش‌آموزان در امور مدرسه، طرز رفتار معلم و مسئولین در شیوه رسیدگی به امور مدرسه و شیوه رسیدگی به مسائل انضباطی، روش تدریس فعال، نوع معماری محیط و کیفیت ساختمان از نظر ایجاد فضا، نوع آداب معاشرت همکلاسی‌ها و کارکنان مدرسه به عنوان برنامه درسی پنهان در رشد اجتماعی دانش‌آموزان نقش دارد. پیشنهادات این پژوهش عبارتند از:

- ۱- تدارک کلاس‌های کارگاهی برای افزایش آگاهی مدیران و معلمان و کارکنان مدرسه در زمینه برنامه درسی پنهان
- ۲- شرکت دانش‌آموزان در برنامه‌های آموزشی، شیوه‌های تشویق و تنبیه، تدارک قوانین جدید انضباطی و...
- ۳- اختصاص دادن جلسات آموزش خانواده به موضوع برنامه درسی پنهان
- ۴- ایجاد فضاهای مناسب در مدرسه جهت انجام فعالیت‌ها مانند باغبانی، کارگاه نجاری و...
- ۵- تقویت و باور توانایی‌های فردی از طریق شرکت دادن آن‌ها در فعالیت‌های گروهی.
- ۶- تحلیل و تفسیر پیامدهای ناشی از برنامه درسی پنهان توسط معلمان و ارائه راهکارها.

- ۷- حضور معلمان موفق و خلاق در گروه بر نامه‌ریزان درسی
- ۸- اطلاع‌رسانی فعال نشریات و مجلات در جهت افزایش اطلاعات معلمان، مدیران، مسئولین آموزش، درباره برنامه درسی رسمی و برنامه درسی ضمنی

منابع

- احمدی، مسعود (۱۳۹۰). «بررسی تأثیر عوامل آموزش بر میزان رشد اجتماعی دانش‌آموزان مقطع راهنمایی شهر قائم شهر» پایان نامه کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی، دانشگاه آزاد ساری
- بیانفر، فاطمه (۱۳۸۸). «تبیین اثر برنامه درسی پنهان مدارس بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره راهنمایی به منظور ارائه مدل» *فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران تابستان ۱۹*: ۵: (۱۷): ۵۷ تا ۸۹
- تقی‌پور ظهیر، علی (۱۳۸۷). «برنامه درسی برای مدارس ابتدایی در هزاره سوم»، تهران: آگاه
- علیخانی، محمدحسین (۱۳۸۴). «بررسی پیامدهای قصد نشده (برنامه درسی پنهان) ناشی از جو اجتماعی مدارس دوره متوسط شهر اصفهان و ارائه راهکارهایی برای کاهش، پیامدهای منفی آن». *ماهنامه علمی- پژوهشی دانشگاه شاهد*، ۱۲ (۱۲): ۱۲.
- کاظمی، مهram (۱۳۸۹). «تحقیق و تفحص از عملکرد مدیران به عنوان جزئی از برنامه درسی پنهان در آموزش ارزش‌ها» *مجله مطالعات برنامه درسی (JCS) تابستان ۱۰*: ۲۰۱-۱۷: (۱۷): ۱۲۹-۱۵۲
- کریمی، فاطمه (۱۳۹۰). «بررسی نقش برنامه درسی پنهان، تأکید بر تربیت اجتماعی»، *فصلنامه راهبردهای آموزشی*، ۵ (۲): ۱۲۵-۱۳۰.
- مقتدری، نازفر (۱۳۹۰). «اثر بخشی آموزش ارزش‌های زندگی بر رشد اجتماعی کودکان و خودکارآمدی والدین آنان». *پژوهش در برنامه‌ریزی درسی*، سال هشتم، ۲ (۳۰): ۳۰.
- Allan, H. T. Smith, P. & O'Driscoll, M. (2011). Experiences of supernumerary status and the hidden curriculum in nursing: A new twist in the theory-practice gap? *Journal of Clinical Nursing*, 20(5/6), 847-855. doi: 10.1111/j.1365-2702.2010.03570.x
- Damla Kentli, Fulya. (2009). COMPARISON OF HIDDEN CURRICULUM THEORIES *European Journal of Educational Studies* 1(2). 2009 Department of Education Science University of Hamburg, 20146.
- Esin Acar (2012). Hidden Curriculum Contributing to Social Production-Reproduction in a Math Classroom, *International Online Journal of Educational Sciences*, 2012, 4(1): 19-30
- Snow, C. (2011). Academic language and the challenge of reading for learning about science. *Science*, 328(5977): 450-452.
- Zühal ÇUBUKÇU (2011). The Effect of Hidden Curriculum on Character Education Process of Primary School Students* *Educational Sciences: Theory & Practice – 12 (2) [Supplementary Special Issue] • Spring • 1526-1534 ©2012 Educational Consultancy and Research Center www.edam.com.tr/estp*

SID

سرویس های
ویژه

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

عضویت در
خبرنامه

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛
شبکه های توجه گرافی
(Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین آموزش استفاده از
وب آوساینس

کارگاه آنلاین مقاله روزمره انگلیسی